

175
10
31338
до книгозбірні
жур. наук. ін-ва ім. Шевченка
від творця
Германзе В. Германзе
1244

Матеріали до історії українського руху за світової війни.

„Записку обь украинскомь движеніи за 1914—1916 годы“ видано за типом „обзоровъ важнѣйшихъ дознаній, производившихся въ жандармскихъ управленіяхъ“, що їх що-року для службового вжитку видавав Департамент Поліції. Своїм планом „Записка“ від „Обзор'ів“ відрізняється тим, що до огляду українського руху за часів війни додано ще „краткій очеркъ історіи этого движенія“.

Як і „Обзор'и“, „Записку“ видано в форматі невеликого in quarto, з великими маргінесами для службових, очевидячки, нотаток та уваг. Ми не знаємо, у скількох примірниках видавалися щорічні „Обзор'и“, але, маючи на увазі, що розсилалися вони, переважно, по Жандармських Управліннях та Охоронних Відділах, можна припустити, що тираж їх був не вельми великий. „Записка“ мабуть мала більший тираж, аніж „Обзор'и“. Одне, що ті відомості, що їх тепер Департамент Поліції звів до купи, були новиною мало, а то й зовсім невідомою для багатьох військових, поліцейських та цивільних охоронників російської монархії, а друге, що „Записка“, як нам це здається, призначалася для ширення і по численних установах військової контр-розвідки і інших військових установ.

Наш примірник, що ми з нього друкуємо і що переховується в Київському Центральному Архіві, має номер аж 534-й. Ця цифра свідчить про сотні примірників, що розсилалися, кому належить. Не зважаючи на таке порівнюючи чимале поширення, цей секретний документ зоставався мало відомим і до цього часу неопублікованим. Проте, документ цей має безперечний інтерес для історії як українського руху, так і спеціально для історії боротьби з українством у часи великої європейської війни.

Війна 1914 року відразу загострила в міжнародній політиці українське питання. Російський уряд, плекаючи імперіялістичні мрії про поширення кордонів своєї держави коштом Австрійської України („наслідіє Владимира Святого“), відразу стає до боротьби з усім, що в тій „Подъяремной Руси“ було створено культурного в українських формах; з другого боку, український рух у межах Російської Держави та ще на території, що сусідила тепер з воєнним фронтом, рух, що в своїх найлояльніших виявах мав, розуміється, опозиційний до уряду характер, не міг тим урядом терпітися. Війна з Німеччиною на Україні починається, як

Пр. № 08 с 20. УССР - 1965
Львівська державна наукова бібліотека
Львівська бібліотека АН УРСР
№ 1117